

ნესტან ნიკურაძე, ნანა დუღაშვილი, ნათია კვიციანიძე, ალექსანდრე გერაძე, ნანა იამანიძე

ფარმაცევტულ პროდუქტებზე ხელმისაწვდომობის საკითხები

ქართულ ფარმაცევტულ ბაზარზე

ოსსუ სოციალური და კლინიკური ფარმაციის დეპარტამენტი

Doi: <https://doi.org/10.52340/jecm.2023.04.10>

NESTAN NIKURADZE, NANA DUGHASHVILI, NATIA KVIZHINADZE,

ALEXANDER GERADZE, NANA IAMANIDZE

ISSUES OF ACCESS TO PHARMACEUTICAL PRODUCTS IN THE GEORGIAN PHARMACEUTICAL MARKET

TSMU Department of Social and Clinical Pharmacy

SUMMARY

The structure of the paper focused on the problem of drug availability in the Georgian pharmaceutical market, the evaluation of the state of health and social policy, the objective and synthesized information, the critical analysis and argumentation of the similar results obtained by field and desk research, allows to make the final conclusion. During the research period, those state campaigns and programs, which are characterized by more opportunities, scope, ease of technical execution, drug quality, wide range of nomenclature, and significant budgeting of prices, were especially successful.

With these characteristics, research results, high level of satisfaction among the population and certain positive indicators of expectations, especially from Turkey, the import in a simplified manner has solved the problem of access to overpriced drugs in the country. A number of noteworthy factors for the stability and improvement of the situation in the future have been identified. For example, increasing the awareness of Form 100, covering more of the chronic program and not only adding generics, stabilizing the prices of Turkish medicines, quality control, increasing the list of RX on referent prices and including the essential and necessary medicines for chronic patients from OTC medicines, in the background of the necessary economic recovery for the country, further support of the government's media and society, and others.

Keywords: pharmaceutical products, access, Georgia, pharmaceutical market

მედიკამენტების ხელმისაწვდომობა, წამლის დეფექტურა - ფიზიკური, გეოგრაფიული, ეკონომიკური ხელმისაწვდომობის საკითხები საქართველოს მოსახლეობისთვის, ნაცნობი და მწვავე პრობლემაა. იგი ჯანდაცვის სისტემის ერთ-ერთი ყველაზე მტკივნეული გამოწვევაა [1,4]. „ჯანდაცვით საყოველთაო მოცვა ნიშნავს, რომ ნებისმიერი ადამიანისთვის, ცხოვრების ნებისმიერ ეტაპზე, ხელმისაწვდომია მისთვის აუცილებელი, ხარისხიანი სამედიცინო სერვისების სრული სპექტრი, მნიშვნელოვანი ფიზიკური და ფინანსური ბარიერების გარეშე. მათ შორისაა, წამლის ხელმისაწვდომობის გარანტიებიც, რაზედაც პასუხისმგებელია სახელმწიფო, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სტრუქტურებში ინტეგრირებული კონკრეტული სამსახურები [1,2].

ძირითადი თემის აქტუალობა. წამლის ხელმისაწვდომობა პრობლემაა, ქართული ფარმაცევტული ბაზრის საერთო სურათში, ფარმაცევტული საქმიანობის მოკლე ისტორიულ რაკურსთან, წამლის მიმოქცევის რეგულაციებთან, მედიკამენტების მედიანური ფიზიკური ხელმისაწვდომობის პროცენტულ მაჩვენებლებთან და სხვა მნიშვნელოვან მახასიათებლებთან მიმართებაში. 2015-2017 წლებში საქართველოში მცხოვრები ოჯახების მესამედი (33-34%) შინამეურნეობების საერთო ხარჯების 10-15%-ს სამედიცინო მომსახურებაზე მიმართავდა. ეს განსაკუთრებით დაეტყო სოციალურად დაუცველ ფენას, რომელიც 2022 წლის მონაცემებით, მოსახლეობის 15,6%-ს შეადგენდა. ოჯახსა და ერთ სულ მოსახლეზე ეროვნულ ვალუტაში საშუალო თვიური დანახარჯების საშუალო თვიურ შემოსავლებზე ფარდობისა და ქონებრივი უთანასწორობის (ჯინის) უარყოფითი მაჩვენებლები, მედიკამენტებზე კატასტროფულად გაზრდილი საშუალო ფასნამატი, ქვეყანაში საგანგაშო სიღნაღისა და აუცილებელი სამთავრობო ღონისძიებების გატარების მაპროვოცირებელი ფაქტორი გახდა [5,6,7].

კვლევის მიზანი - ფარმაცევტულ ბაზარზე, წამლის ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, ბოლო ხუთი წლის სამთავრობო ღონისძიებათა მონიტორინგება და რეიტინგები.

ამოცანები - გაძვირებული წამლების ხელმისაწვდომობის მწვავე პრობლემების დასაძლევად, სახელმწიფოს მიერ დაინიცირებული პროგრამების შედეგიანობის მარკეტინგული ანალიზი - წამლის რეალიზაციის, ბაზარზე მათი პოზიციონირების და მოსახლეობის კმაყოფილების ხარისხის განსაზღვრის ჭრილში.

კვლევის საგანი და მეთოდი: ოთხი ძირითადი ინიციატივა: ქრონიკული პაციენტების დახმარების (უფასო) პროგრამა, ფორმა 100-ის, თურქეთიდან მედიკამენტების იმპორტისა და რეფერენტული ფასების პროგრამები. მათში ყველაზე მოთხოვნადი მედიკამენტების პირველი ხუთეულის, მარკეტინგული ცვლადების სინქრონულ-დიაქრონიული კვლევები, ფასდაკლებების მიზემ-შედეგობრიობა, კორელაციებით სოციოლოგიური კვლევის მონაცემებთან, სამაგიდე (კაბინეტური) და საველე კვლევების კაზუსები, ქეისები ფაქტები და ვარაუდები.

საკუთარი კვლევები და კვლევის შედეგები. კვლევა მიმდინარეობდა საერთო სქემით, ეხებოდა კონკრეტულად აღნიშნულ პროგრამებში ყველაზე გაყიდვადი მედიკამენტების პირველ ხუთეულს: **ქსარელტო®** - რივაროქსაბანი, **როზუვასტატინი** / კრესტორი, **კლოპიდოგრელი** / პლავიქსი, **მეტფორმინი** / გლუკოფაჟი, **ვალსარტანი** / დიოვანი. სტატიაში კვლევის შედეგებს წარმოვადგენთ ძირითადად ქსარელტო® - რივაროქსაბანი 20მგ-ის, მარკეტინგული კვლევის ქეისით, ბაზარზე მისი პოზიციონირების მაგალითზე.

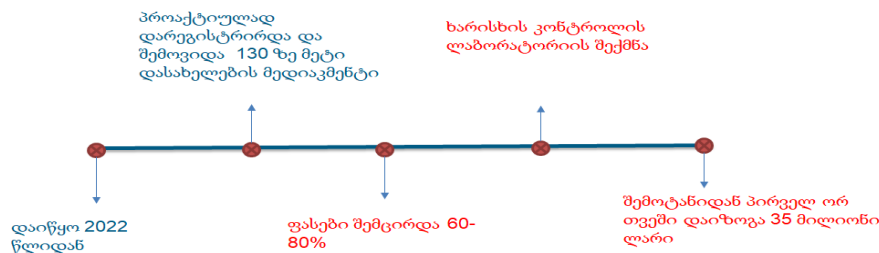
2022 წელს ჯამურად თურქეთიდან იმპორტირებულია 128 981 კოლოფი 20მგ ქსარელტო, რომელთა ნაწილი იმპორტირებულია ფორმა 100-ით, ნაწილი ჩვეულებრივ რეგისტრაციით. არაპროგრამული, ორიგინალი ქსარელტო მხოლოდ „Bayer“, „Bayer AG“- ის წარმოებით, სულ 23 227 კოლოფი.

2022 წლის აპრილიდან ფორმა 100-ით ქსარელტოს იმპორტი პრაქტიკულად შეწყდა თურქული ქსარელტოს ბაზარზე შემოსვლით (moh.gov.ge). ორიგინალი რივაროქსაბანის (ქსარელტოს) და მისი გენერაციების მარკეტინგული მონაცემების სინქრონიზირებით დგინდება, რომ ხელმისაწვდომი ფასითა და რეალიზაციის მაღალი ხარისხით გამოირჩევა ქსარელტო (თურქული წარმოების), რეალიზაციის დაბალი მაჩვენებლით და მაქსიმალური ფასით გამოირჩევა ქსარელტო (ორიგინალი, გერმანული - ბაიერის), მედიანური ფასით კი გენერული ვარიანტები. თუ 2022 წელს ორიგინალი ქსარელტოს ერთეულის ფასი მაღალი იყო, 2023 წელში კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნების და პოზიციათაშორისი მარკეტინგული კანიბალიზაციის თავიდან აცილების მიზნით, მწარმოებელმა დააკლო საბითუმო ფასი და ერთეულის ღირებულება შემცირდა 7,28-დან 1,60-მდე. (თურქული პროგრამის გავლენით), შესაბამისად თურქულის იმპორტი შეწყდა. გაყიდვადი მედიკამენტების ხუთეულიდან **როზუვასტატინის** / კრესტორი, **კლოპიდოგრელი** / პლავიქსი, **მეტფორმინის** / გლუკოფაჟი, **ვალსარტანი** / დიოვანის თურქული, ორიგინალი და გენერული ვარიანტების მარკეტინგული მონაცემების სინქრონიზირებამ, წამლის ერთეულის მედიანური, ბიუჯეტური და უმაღლესი ფასების დიაქრონულმა შედარებამ აჩვენა, რომ რეფერენტული ფასების შემოღებით ორიგინალი და თურქული პლავიქსის ფასები თითქმის გათანაბრდა, რის გამოც თურქულმა პლავიქსმა დატოვა საქართველოს ბაზარი. რაც შეეხება, მედიანური, ბიუჯეტური და ძვირადღირებულ ორიგინალთა ფასებს, ფასთა ცვლადები უმეტესად გარკვეულ კორელაციას ექვემდებარებოდა, კერძოდ მედიანური ფასები, ბიუჯეტურთან შედარებით გაორმაგებული იყო. თურქეთიდან იმპორტირებული წამლების ფასების ცვლას, უკონტროლო და ხელოვნურ ზრდას, მომხმარებელი, არც თუ იშვიათად აფიქსირებდა, მაგ. ორიგინალი ქსარელტოს 20 მგ. ფასის ცვლადი 41-48\$-ში მერყეობდა. ფასები სრულად დასტაბილურდა რეფერენტული წამლების სიაში მათი მოხვედრის შემდგომ.

საბოლოოდ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ 2023/2022 წლების რეტროსპექტივა, მედიკამენტების ხელმისაწვდომობაზე, სრულიად განსხვავებულია წინა ხუთ წელთან შედარებით, რაც თურქული პროგრამისა და რეფერენტული ფასების გავლენით აიხსნება. ასევე, მაქსიმალურად დაცვა ანტიბიოტიკების ფასებიც, მათ შორის ორიგინალების: ცეფტრიაქსონის, აზიტრომიცინის, თუმცა ფასების მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა პარასამკურნალო საშუალებებზე, საკვებ დანამატებზე, ბადებზე და ვიტამინებზე.

ჩვენი შეფასებით, თურქეთიდან იმპორტირებული წამლების ნომენკლატურის 60%-ის თანხვედრა ჯანმოს ესენციურების ჩამონათვალთან, სხვა სიკეთეებთან ერთად, მის ერთ მნიშვნელოვან მახასიათებლად შეიძლება ჩაითვალოს.

თურქეთიდან იმპორტირებული მედიკამენტების პროგრამის სიკეთეები

პროგრამათა პოზიციონირების, მოსახლეობაში კმაყოფილების ხარისხისა და მოლოდინების შეფასებაზე, 2023წ. აპრილი-მაისში, ფარმადეპოს 13 აფთიაქში, არაფორმალური სადამკვირვებლო ჯგუფის (50 ფარმაცევტისა და 100 მომხმარებლის) მოკლე ბლიც ინტერვიუს 4 ბალიანი შეფასების სისტემაში მიღებული შედეგები, კვლევის ანალიტიკა და ჰიპოთეტური დასკვნები, მცირე დასაშვები ცდომილებებით, ერთი საერთო დასკვნის გაკეთების საშუალებას იძლევა.

- 4-ქულა - გამოკითხულთა 41%-მა თურქულ პროგრამას მიანიჭა
- 3-ქულა - გამოკითხულთა 38%-მა რეფერენტული ფასების პროგრამას
- 2-ქულა - გამოკითხულთა 17%-მა ქრონიკული პაციენტების პროგრამას
- 1-ქულა - გამოკითხულთა 4%-მა ფორმა 100-ის პროგრამას მიანიჭა

გამოყენებული ლიტერატურა :

1. ჯანმრთელობა - უფლება თუ ინდივიდუალური პასუხისმგებლობა, 2020 წ https://eprc.ge/wp-content/uploads/2022/02/small_book-3.pdf
2. მარიამ ჯაში - საყოველთაო ჯანდაცვა საქართველოში. წარმატებები და ბარიერები. 2021 <https://forbes.ge/health/saqhoveltshao-jandatsva-saqarthveloshi-tsarmatebebi-da-barierebi/>
3. AVAILABILITY OF MEDICINES FOR HUMAN USE <https://www.hma.eu/human-medicines/availability-of-medicines.html>
4. თენგიზ ვერულავა - „ჯანდაცვის პოლიტიკის გამოწვევები საქართველოში სამედიცინო მომსახურების ორგანიზაციული და ფინანსური პერსპექტივა" 2020წ <https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/321897/1/JandacvisPolitikisGamowvevebiSaqartveloshi.pdf>
5. სილარიბე და ჯინის კოეფიციენტები, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სააგენტო 2023წ. <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/192/tskhovrebis-done>
6. Gini coefficient, Wikipedia The Free Encyclopedia https://en.wikipedia.org/wiki/Gini_coefficient
7. საქსტატის ანგარიში 2021წ. <https://www.geostat.ge/ka>
8. საქართველომ თურქეთიდან წამლის პარალელური იმპორტი დაუშვა. 2022წ <https://civil.ge/ka/archives/467448>
9. მედიკამენტების ფასებისა და ფიზიკური ხელმისაწვდომობის ძირითადი მაჩვენებლები საქართველოში 2009-2016წწ <https://curatiofoundation.org/wp-content/uploads/2016/06/FINAL-PHARMA-STUDY-10.06.2016.pdf>

ნესტან ნიკურაძე, ნანა დულაშვილი, ნათია კვიციანიძე, ალექსანდრე გერაძე, ნანა იამანიძე
ფარმაცევტულ პროდუქტებზე ხელმისაწვდომობის საკითხები
ქართულ ფარმაცევტულ ბაზარზე
 თსსუ სოციალური და კლინიკური ფარმაციის დეპარტამენტი

რეზიუმე

ქართულ ფარმაცევტულ ბაზარზე წამლის ხელმისაწვდომობის პრობლემატიკაზე, ჯანმრთელობისა და სოციალური პოლიტიკის მდგომარეობის შეფასებაზე ორიენტირებული ნაშრომის სტრუქტურა, ობიექტური და სინთეზირებული ინფორმაციით, სავლელ და სამაგიდო კვლევებით მიღებული მსგავსი შედეგების კრიტიკული ანალიზითა და არგუმენტაციით, საბოლოო დასკვნის გაკეთების საშუალებას იძლევა. საკვლევ პერიოდში განსაკუთრებით წარმატებული აღმოჩნდა ის სახელმწიფო კამპანიები და პროგრამები, რომლებიც ძირითადად მეტი შესაძლებლობებით, მოცვით, ტექნიკური შესრულების სიმარტივით, წამლის ხარისხით, ნომენკლატურის სიფართოვითა და ფასების მნიშვნელოვანი ბიუჯეტურობით გამოირჩევა.

ამ მახასიათებლებით, კვლევის შედეგებით, მოსახლეობაში კმაყოფილების მაღალი ხარისხითა და მოლოდინების გარკვეული დადებითი მაჩვენებლებით განსაკუთრებით თურქეთიდან გამარტივებული წესით იმპორტმა გადანყვითა ქვეყანაში გაძვირებულ წამლებზე ხელმისაწვდომობის პრობლემა. სამომავლოდ მდგომარეობის სტაბილურობა-გაუმჯობესებისთვის საყურადღებო რიგი ფაქტორებიც გამოიკვეთა. მაგალითად, ფორმა 100 ცნობადობის გაზრდა, ქრონიკული პროგრამის მეტი მოცვა და არამხოლოდ გენერაციების დამატება, თურქულ მედიკამენტებზე ფასების დასტაბილურება, ხარისხის კონტროლი, რეფერტულ ფასებზე - RX ჩამონათვალის გაზრდა და OTC მედიკამენტებიდან ქრონიკული პაციენტებისთვის აუცილებელი და საჭირო მედიკამენტების შეტანა, ქვეყნისთვის აუცილებელი ეკონომიკური გაჯანსაღების ფონზე, მთავრობის, მედიისა და საზოგადოების შემდგომი მხარდაჭერა და სხვა.

რ